

ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

Наукові праці МАУП, 2001, вип. I, с. 114–116

Вихід підприємства із кризи можливий тільки з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу (НТП). Тому необхідно розвивати інноваційну сферу, через яку просуваються у виробництво досягнення НТП. Без гнучкого управління інноваціями, які є рушійною силою розвитку, неможлива тривала стабільність ефективного виробництва. Тому найгострішою є проблема сучасного просування інноваційних можливостей, концентрації ресурсів, оперативного управління інноваційним процесом за мінімального ризику від неправильного вибору інноваційного напрямку. Стратегія управління інноваціями є частиною загальної стратегії управління розвитком підприємства, і питання вибору та оцінки інноваційних стратегій є центральним у проблемі тривалого розвитку підприємства.

Досить часто важливі рішення не використовуються, а впроваджуються безперспективні ідеї, які нічого не дають. Щоб уникнути таких явищ, основну роль має відіграти управління впровадженням нововведень, які повинні впорядкувати процес інноваційної діяльності.

Управління інноваціями розглядається як процес управління оновленням продукції й послуг в умовах ринкового середовища з метою виходу із кризи і згодом — максимізації прибутку. Управління інноваційною діяльністю — це процес цілеспрямованої дії управляючої системи на інновацію з метою одержання оптимальних результатів [3].

При управлінні інноваціями всі управлінські дії оцінюються з позицій ринкової перспективності інновацій. Такий підхід до управління інноваціями називають підходом “від ринку”. В управлінні інноваціями існує й підхід, який називають “агресивним”, коли дослідження і розробки інновацій здійснюються без вивчення майбутнього ринку, на який виводяться новостворені продукти.

Важливе значення, на наш погляд, в антикризовому управлінні має інноваційний процес. Ефективне, орієнтоване на прибуток управління інноваціями є одним із найважливіших аспектів внутрішньофірмового управління і вирішальною умовою виживання та розвитку більшості промислових підприємств. Управління інноваційною діяльністю є також засобом стимулювання економічного зростання, особливо за випереджувального антикризового регулювання на макро- і мікрорівнях.

Можна запропонувати кілька інноваційних рішень в умовах виходу підприємства із кризи. Це реформування і реструктуризація загальної структури управління заради успішної роботи в умовах ринкової економіки. Цьому має передувати виконання таких умов:

- наявність лідера, який знає ринок і вмє передбачати його динаміку;
- розроблена стратегія (програма виходу з кризи), яка відповідає на питання “хто робить”;
- оргструктура, яка відповідає стратегії виходу з кризи і комплектується кращими спеціалістами;
- делегування повноважень, тобто проведення заходів антикризової програми;
- децентралізація, за якої кожен підрозділ стає ринково чутливим і робить істотний внесок у результати реалізації програми;
- аналіз сегментації й моделювання ринку, позиціонування товару;
- вибір головних напрямів розподілу коштів і оцінка наслідків рішень, що приймаються [1].

Однак ці умови не виконуватимуться, якщо не будуть використані відповідні механізми реалізації антикризових програм.

Зростання ефективності в конкурентній боротьбі неможливе без технологічного оновлення виробництва, ресурсозбереження. Але потрібно і

зворотне: тільки безперервна зміна економічних структур спроможна стимулювати зміни в технології.

Більшість українських підприємств не готові ефективно проводити інноваційну політику і освоювати кошти інвесторів. Як свідчить досвід, до ключових проблем підприємств належить неефективність системи управління. В їх діяльності відсутня інноваційна стратегія, більшість підприємств розв'язують лише проблеми сьогодення.

Інноваційне підприємництво є основним базисом для всіх сфер підприємницької діяльності. Центральною метою такого підприємництва є виробництво науково-технічної продукції, товарів, робіт, інформації, інтелектуальних цінностей, які повинен реалізувати споживач.

Однією з ключових проблем інноваційного підприємництва є домінування функціонального управління в організаціях, що породжує безліч труднощів. Диференціація ринків, технологічних процесів у виробництві продукції та послуг, поява нових конкурентів потребують:

- розробки інноваційної стратегії відповідно до змін зовнішнього середовища;
- націлювання підприємців-початківців на великі ринки;
- розглядання кожного потенційного, нового чи існуючого товару як експериментального, який необхідно постійно модифікувати;
- здійснення децентралізації управління, створення невеликих за масштабами, незалежних підрозділів.

Необхідною умовою вдосконалення економічного механізму управління інноваційною діяльністю при створенні ринкової економіки є формування інноваційного підприємництва. Здійснення цього в Україні дасть змогу розв'язати такі актуальні та важливі завдання:

- подолати відчуженість наукових організацій від власності;
- підвищити відповідальність і посилити зацікавленість наукових організацій у результатах праці;
- створити умови для найповнішого розкриття наукового потенціалу організацій;
- підвищити ефективність господарської діяльності наукових організацій різних форм власності.

Виконання цих завдань зробить економіку сприйнятною до інновацій, підвищить якість продукції та послуг.

Конкуренція в галузі інноваційної діяльності — це немов би інноваційний конкур з непередбаче-

ними в деяких випадках результатами при розв'язанні науково-технічних, соціально-економічних та інших проблем. За умов конкуренції підприємці намагаються освоїти випуск продукції високої якості за цінами ринку з метою утримання споживачів. Конкуренція змушує інноваційних підприємців виходити на ринок інновацій, брати участь в його формуванні за напрямками:

- розвиток власної наукової і науково-технічної експериментальної бази для проведення НДДКР;
- укладання угоди на проведення наукових досліджень та розробок сторонньою організацією;
- придбання ліцензії на право виробництва товарів (послуг);
- купівля готової продукції, технологій, ноу-хау та іншої інтелектуальної власності;
- інвестування у підприємницьку діяльність.

Для успішного розвитку вітчизняного інноваційного підприємництва потрібний чітко розроблений фінансовий механізм. У цьому напрямку мають бути розв'язані наступні проблеми.

1. Формування цінової політики інноваційної фірми. Політика цін є основою для розробки стратегії ціноутворення, набору практичних методів, яких доцільно дотримуватися при встановленні ринкових цін на свою продукцію. Політика і стратегія ціноутворення повинні розроблятися в тісній координації зі створенням нової маркетингової стратегії.

2. Оцінювання затрат, які входять у собівартість науково-технічної продукції. Розробка конкретної методології цього процесу на засадах існуючого законодавства дасть змогу проводити його системно, обґрунтовано та раціонально.

3. Розробка інвестиційної політики. Тривалість періоду, протягом якого має здійснюватись інвестиційна політика інноваційної фірми, відповідає, як правило, терміну реалізації реформи підприємства.

4. Розробка фінансової політики. Побудова ефективної системи управління фінансами сприятиме досягненню стратегічних і тактичних цілей інноваційної фірми. Зазначимо, що при розробці такої системи виникає проблема сполучення інтересів розвитку інноваційної фірми та наявності достатнього рівня коштів і високої платоспроможності.

5. Постачання в інноваційній сфері. Проведення постачально-збутової політики спирається насамперед на визначення її цілей в певній організації, адекватних показників ефективності та стратегії поведінки [2].

Інноваційне підприємництво в Україні ще тільки зароджується. Відсутні навіть систематичні публікації про цей вид діяльності, який заслуговує на визнання свого статусу, оскільки науковий потенціал країни був і залишається достатньо високим. Розвивати цей потенціал в умовах перехідної економіки через створення інноваційного підприємництва — один із радикальних шляхів.

Основна роль в антикризовому управлінні належить інноваційному менеджменту, а також його виконавцю — інноваційному менеджеру, який повинен бути насамперед організатором інноваційного процесу. Він є одночасно і винахідником, і підприємцем, тобто здатний розв'язати незвичайну економічну чи технічну проблему.

Кризу можна розглядати як переломний момент у розвитку системи, що дає простір новому. До недавнього часу на кризу починали реагувати тільки з її появою. Проте зараз на найбільших підприємствах вже використовується стратегія випередження, тобто розробляється стратегія дій у передкризових ситуаціях. Справді, значно розумніше передбачити кризу і впровадити в систему такі нововведення, які б забезпечили в подальшому стабільний її розвиток із незначними змінами.

Інноваційний процес безпосередньо пов'язаний з управлінням змінами, що зумовлені кризою

підприємств різних галузей виробництва, та пошуком шляхів перетворення цих змін на корисні для підприємства.

Інноваційна діяльність повинна стати пріоритетною в економічній політиці підприємства. Без неї неможливі швидке подолання кризи і економічне зростання. Необхідно, щоб підприємства намагалися якомога скоріше впроваджувати інновації у виробництво чи у роботу підприємства.

Література

1. Айвазян З., Кириченко В. Антикризисное управление: принятие решений на краю пропасти // Проблемы теории и практики управления. — 1999. — № 4. — С. 94–100.

2. Медынский В. Г., Ильдеменов С. В. Реинжиниринг инновационного предпринимательства. — М.: ЮНИТИ, 1999. — 414 с.

3. Оберемчук В. Инновационная деятельность — способ преодоления кризиса // Бизнес-информ. — 1998. — № 10. — С. 41–43.